

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра всесвітньої історії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри всесвітньої історії

Валерій СТЕПАНКОВ

26 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ АНТИЧНОСТІ

для підготовки здобувачів **першого (бакалаврського) рівня** вищої освіти
за освітньо-професійною програмою **Історія**
за спеціальністю **032 Історія та археологія**
галузі знань **03 Гуманітарні науки**

мова навчання **українська**

2024-2025 навчальний рік

Розробники програми:

Іван БОРОВЕЦЬ, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії.

Ухвалено на засіданні кафедри всесвітньої історії

Протокол № 10 від 26 серпня 2024 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми

Сергій СИДОРУК

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1.Метою викладання. На основі новітніх досліджень сформувати у здобувачів ґрунтовні знання і компетентності, щодо особливостей соціально-економічного, політичного, військового, культурного і духовного розвитку та кризи давньосхідної, грецької та римської цивілізацій, причин і наслідків їх загибелі та впливу на подальший хід світової історії до сьогодення.

2.Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	1
Семестр вивчення	1, 2
Кількість кредитів ЄКТС	8
Загальний обсяг годин	240
Кількість годин навчальних занять	120
Лекційні заняття	60
Практичні заняття	-
Семінарські заняття	60
Лабораторні заняття	-
Самостійна робота	120
Форма підсумкового контролю	2 екзамени

3.Статус дисципліни *обов'язковий освітній компонент професійної підготовки.*

4. Передумови для вивчення дисципліни. Вивчення навчальної дисципліни відбувається в першому та другому семестрах.

5.Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосовування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні , наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та

	закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<p>СК 01. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому і сучасності.</p> <p>СК 08. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.</p>

6. Програмні результати навчання:

ПРН 01. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 02. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 06. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуації з урахуванням історичного контексту та / або історичних передумов.

7. Методи навчання: Словесні, наочні методи: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, мозкова атака, робота з першоджерелами, словниками, посібниками, дидактичними матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з інтернет-публікаціями та матеріалами вебсайтів, створення й демонстрування презентацій; технології дистанційного навчання.

8. Засоби діагностики результатів навчання: опитування, тести, самостійна робота, співбесіда, модульна контрольна робота, зокрема із використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища MOODLE, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах.

9. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекційні заняття	семінарські заняття	самостійна робота
Модуль 1 Історія Стародавнього Сходу				
Тема 1. Вступ до історії Стародавнього Сходу	10	2		8
Тема 2. Стародавній Єгипет: проблеми суспільно-політичного та економічного розвитку	14	4	6	4
Тема 3. Старо-Вавилонське царство	10	4	2	4
Тема 4. Стародавня Ассирія. Основні проблеми державотворення	9	3	2	4
Тема 5. Піднесення та загибель Нововавилонського царства	8	2	2	4
Тема 6. Утворення держави Ахеменідів	9	3	2	4
Тема 7. Стародавня Анатолія: Хеттське, Фрігійське та Лідійське царства	8	2	2	4
Тема 8. Стародавні Сирія та Фінікія	6		2	4
Тема 9. Вступ до іраністики. Елам та Мідійське царство	6		2	4
Тема 10. Палестина в I тис. до н. е. Ізраїльсько-Іудейське царство	6		2	4
Тема 11. Ванське царство (Урарту) та ранні держави Закавказзя	6		2	4
Тема 12. Особливості розвитку Стародавньої Індії	10	4	2	4
Тема 13. Стародавній Китай. Основні тенденції розвитку	10	4	2	4
Тема 14. Особливості розвитку Стародавньої Японії	6		2	4
Модуль 2				
Історія Стародавньої Греції та Стародавнього Риму				
Тема 1. Предмет античної історії, періодизація, джерела, історіографія.	6	2		4
Тема 2. Крито-Мікенська цивілізація III-II тис. до н.е.	4	2		2
Тема 3. Греція в XI – IX ст. до н.е.	6	2	2	2
Тема 4. Велика Грецька колонізація в VIII – VI ст. до н.е.	4		2	2

Тема 5. Стародавня Спарта	6	2	2	2
Тема 6. Встановлення демократії в Афінах	8	2	4	2
Тема 7. Політичний лад Афін у V ст. до н.е.	6		2	4
Тема 8. Політичний лад Афін у V ст. до н.е.	6	2	2	2
Тема 9. Пелопоннеська війна	6	2	2	2
Тема 10. Культура Стародавньої Греції	6	2	2	2
Тема 11. Завоювання Олександра Македонського	4	2		2
Тема 12. Держави Селевкідів та Птолемеїв	2			2
Тема 13. Предмет історії Ст. Риму. Природні умови, населення Італії, періодизація, джерела	6	2		4
Тема 14. Утворення римської civitas. Ранній Рим	4	2		2
Тема 15. Боротьба плебеїв з патриціями у Римській республіці	4		2	2
Тема 16. Завоювання Римом Італії. Пунічні війни	4	2		2
Тема 17. Соціальна боротьба в Римі у II ст. до н.е. Реформи Гракхів, Марія.	4		2	2
Тема 18. Громадянські війни 40-30-х рр. До н.е. Диктатура Цезаря.	4		2	2
Тема 19. Римська імперія в I – II ст. н. е.	6	2	2	2
Тема 20. Походження християнства	4			4
Тема 21. Римська імперія у III-IV ст. н.е.	4	2		2
Тема 22. Утворення системи Домінату	4	2		2
Тема 23. Падіння Західної Римської імперії	4		2	2
Тема 24. Культура Римської імперії	8		2	6
Разом годин	240	60	60	120

10.Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів здобувачів при обговоренні питань семінарського заняття, виконанні аналітичних завдань. Самостійна робота оцінюється під час співбесіди. Форма модульного

контролю: модульна контрольна робота. Формою підсумкового контролю є екзамен.

11.Критерії оцінювання результатів навчання

Досягнення здобувачів вищої освіти оцінюються за 100-бальною системою.

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	40 балів	100 балів
20 балів	30 балів	10 балів		

Критерії оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Відповіді студентів на семінарських заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості

		розрахунки за готовим алгоритмом. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки, відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів

		академічної доброчесності.
Високий (творчо- професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Задля узгодження 100-бальної та 12-бальної шкали оцінювання студентських досягнень на практичних заняттях, тобто поточного контролю, застосовується наступна формула обрахунку-переведення балів:

$$(x \times 0,05 + 0,4) \times y = z$$

В даній формулі:

x – середній бал досягнень конкретного студента, який вираховується з отриманих ним на практичних заняттях оцінок за 12-бальною шкалою;

y – вагові бали поточного контролю;

z – бали досягнень конкретного студента під час поточного контролю.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про

неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка»
URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBOVvL2bTCaLtRbcOA86/view>

Критерії оцінювання самостійної роботи

Оцінювання навчальних досягнень студентів за виконання індивідуальних завдань у письмовій формі за пропонованими темами (здобувачі також може запропонувати свою тему). Технічні вимоги до оформлення: Обсяг – 7-10 друкованих сторінок аркушу формату А4 (14 шрифт, 1,5 інтервал, 30 рядків на сторінці); рукопис – 10-15 сторінок. Виконання має супроводжуватися посиланнями на використані джерела та літературу.

Критерії оцінювання:

1-2 бали – технічні моменти: кількість сторінок, правильність оформлення роботи згідно стандартних вимог (в т.ч. списку джерел та літератури), граматичні та стилістичні помилки.

1-2 бали – оцінка кола використаних джерел та літератури, наявності реальних посилань на них у тексті.

1-3 бали – оцінка якості вступу та висновків: чи мають авторський характер, їх повнота, глибина, чи відображають вони досліджувану тему.

1-3 бали – оцінка основного змісту на логічність, зв'язність сюжетів, рівень того, чи текст зліплений з різних «шматків», чи наявна авторська схема (авторські речення-зв'язки для переходу від одного сюжету до другого), авторські роздуми, аналіз.

Мінімальна оцінка зарахування даного виду навчальної роботи – **6 балів.**

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Нарахування балів у відповідності з рівнем складності завдань МКР відбувається таким чином:

Рівень 1 – завдання оцінюється в 1 бал;

Рівень 2 – завдання оцінюється в 2 бали;

Рівень 3 – завдання оцінюється максимум в 6 балів.

Робота зараховується, якщо кількість набраних балів за всі рівні складності загалом **не менша 18.**

Екзамен (40 балів)

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Здобувачі вищої освіти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю допускаються до екзамену.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком навчального процесу.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/vie w).

Екзамен проводиться у формі усного або письмового опитування за питаннями екзаменаційного білета. Білет іспиту складається з трьох питань.

Відповіді на питання екзаменаційного білета оцінюються відповідно до таких критеріїв:

високий рівень 36-40 б.	Здобувач виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
достатній рівень 30-35 б.	Якщо відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач уміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
середній рівень 24-29 б.	Якщо здобувач виявляє знання і розуміння основних положень дисципліни, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
початковий рівень менше як 23 б.	Якщо здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач неспроможний виконати стандартні завдання навіть після спрямувальних питань викладача. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недоброчесності.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за

багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету та з дозволу ректора університету.

12. Політика курсу.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагиату чи обману.

URL: <https://integrity.kpnu.edu.ua/>

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка».

URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

Неформальна та інформальна освіта. Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Положенням про результати навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти».

URL: <https://drive.google.com/file/d/19GCSM3v->

13. Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту:

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;

- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувачам вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю отримали незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії, яку створюють за розпорядженням декана факультету;

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачу вищої освіти не присвоюють.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)»

(https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_z/view).

14. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання технічних засобів для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор). Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення відеоконференцій.

15. Рекомендована література

Основна

1. Баженов Л. В. Історія Стародавнього Греції. Історія Стародавнього Риму: навчально-методичний посібник для студентів історичного

- факультету: В 2 ч. Кам'янець-Подільський, 2013. Ч. 1.
2. Баженов Л.В., Жмурко О.І. Історія Стародавнього Сходу: Практикум для студентів історичного факультету. Кам'янець-Подільський, 2006.
 3. Балух В. О. Історія античної цивілізації: У 3-х т. Т. 3. Практикум. Чернівці: ТОВ «Видавництво «Наші книги»», 2008. 544 с.
 4. Балух В.О. Антична цивілізація. У 3-х т. Т. 2: Стародавній Рим. Підручник. Чернівці, 2009.; Кам'янець-Подільський, 2020.
 5. Балух В.О. Антична цивілізація. У 3-х т. Т.І: Стародавньої Греція. Підручник. Чернівці, 2010; Кам'янець-Подільський, 2020.
 6. Балух В.О., Коцур А. Історія Стародавнього Риму. Підручник. Чернівці, 2005.
 7. Балух В.О., Макар Ю.І. Історія Стародавньої Греції. Курс лекцій. Чернівці, 2001.
 8. Державне управління в країнах Стародавнього Сходу: навч. посібник. керівник авторського колективу В.В. Омельчук. Київ, 2015.
 9. Крижанівський О, Історія Стародавнього Сходу: Підручник. - К., 2000; 2002; 2008.

Допоміжна

1. Білик В. А. Тема єгипетської Книги Мертвих у дослідженнях українського сходознавця Миколи Тарасенка // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: історичні науки. Луцьк, 2016. Вип. №13 (338).
2. Грегуль А.О. Парфянське царство, Велика Вірменія та Каппадокія у зовнішньополітичних планах Мітрідата VI Евпатора напередодні війн з Римом» // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. Том 2 № 52 (2019).
3. Заплетнюк О. Єгипет в період правління фараона Аменхотепа III // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Історія. 2016. Вип. 2 (Ч. 1).
4. Заплетнюк О. Особливості змін у титулатурі фараона Ехнатона // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія 1(136). 2018.
5. Ілларіонов О. О. Варновий устрій в Індо-грецькому царстві // «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2019. Випуск 148 (№ 9) Ч. 1. Історичні науки.
6. Кір'яков О. Перший похід Беотійського союзу на Спарту // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія 3(138). 2018.
7. Маркович М. М. Перська кампанія імператора Юліана в 363 р. // «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2017. Випуск 119.
8. Ніколаєв М. Політична історія Ольвії Понтійської II ст. до н. е. у світлі відновленого літочислення // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія 1(136). 2018.
9. Олійник М. Проблема добровільності у комплектуванні римського війська (V–II ст. до н. е.) // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових

праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія. 2018. № 42.

10. Петrenchко О. Податкова політика римського уряду у добу принципату // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія. 2018. № 42.

11. Пількевич А. Реформи Гая Марія в системі політичних та соціально-економічних трансформацій в пізній Римській республіці // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія 1(132). 2017.

12. Пуховець Д. Повстання в Антіохії у 387 році від Різдва Христового // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія 3(138). 2018.

13. Пуховець Д. С. Ікарій як приклад провінційного римського чиновника кінця IV ст. від Р.Х. (за промовами Лібанія) // «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2019. Випуск 144 (№ 5) Ч. 1. Історичні науки

14. Руденко О. О. Релігійна обрядовість як фактор політичної боротьби у Пізній Римській республіці (60–50–і роки першого ст. до Р.Х.) // «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2018. Випуск 131.

15. Сайко М. М. Землеволодіння в Північній Італії на початку II ст. за даними Велейської таблиці // «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. К., 2019. Випуск 146 (№ 7) Ч. 1. Історичні науки.

16. Тарасюк Я. Перська кампанія Александра Севера // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія. 2018. № 42.

17. Тарнавський Р. Діяльність Марка Ліцінія Красса у період диктатури Сулли // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія. 2018. № 42. 540.

18. Товтин Я. І. Військова справа Стародавнього Єгипту за правління Рамзеса II // Науковий вісник Ужгородського університету: зб. наук. пр. Ужгород. Серія, Історія. 2018. Вип. 2 (39).

19. Цюпак В. Політика Марка Аврелія щодо християн // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія. 2018. № 42.

20. Яблонський В. В. Єгипетські фортеці як оплот військової політики Тутмоса III в Нубії // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : наук. зб. Кам'янець-Подільський. Серія, Історична (2018) . Вип. 14.

21. Яновський Я. Італійська кампанія Аттілі 452 р.: перебіг подій та наслідки // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. Том 27. Кам'янець-Подільський, 2017.

Інтернет-ресурси:

Сайт Інституту Сходознавства імені А.Ю. Кримського НАН України:

<https://www.oriental-studies.org.ua/uk/home/>

Сайт Інститут української археографії та джерелознавства імені
М. С. Грушевського НАН України – Режим доступу: <http://archeos.org.ua>
Сайт Інституту історії України – Режим доступу:
<http://history.org.ua/>